
VĀCU KULTŪRA LATVIJĀ
DEUTSCHE KULTUR IN LETTLAND

**VĀCU ARHITEKTI LATVIJĀ
DEUTSCHE ARCHITEKTEN IN LETTLAND**

Rīga 2013

SATURS

Uzruna	8	
PRIEKŠVārds	10	
Meinhards fon Gerkāns Jānis Dripe		
IEVADS		
Par mazākumtautībām un vāciešiem Latvijā	Aina Balaško	12
Mana daļa kopējā vēsturē	Ojārs Spāriņis	14
LATVIEŠI UN VĀCIEŠI VIENĀ KULTŪRTELĒPĀ		<hr/> 16
Latvija un vācieši attiecību deviņtajā gadu simtenī	Ojārs Spāriņis	18
Tūkstoš gadu vienā apkaimē: Baltijas tautu un vācu saskarsme tēlotājā mākslā un arhitektūrā	Jānis Krastiņš	26
VĀCU ARHITEKTU IEGULDĪJUMS LATVIJAS KULTŪRTELĒPĀ LĪDZ 19. GADSIMTA SĀKUMAM		<hr/> 38
Vācu arhitektu darbība Latvijā līdz 19. gs. sākumam	Ojārs Spāriņis	40
Rīgas muižīņas	Pēteris Blūms	50
Jonis Joriszons Freze (?-1602): Renesanses sakrālās arhitektūras sākotne Livonijā	Ojārs Spāriņis	62
Kristofs Häberlands (1750–1803): Starp modernismu un avangardu	Imants Lancmanis	78
VĀCU ARHITEKTU JAUNRADE LATVIJĀ 19. UN 20. GADSIMTĀ		<hr/> 90
Vācu arhitekti Latvijā 19. gs. un 20. gs. sākumā	Jānis Krastiņš	92
Johans Daniels Felsko (1813–1902)	Jānis Krastiņš	98
Kārlis Felsko (1844–1918)	Jānis Krastiņš	104
Reinholds Šmēlings (1840–1917)	Jānis Krastiņš	110
Aleksandrs Šmēlings (1877–1961)	Jānis Krastiņš	120
Heinrihs Šēls (1829–1909) un Fridrihs Šefels (1865–1913)	Jānis Krastiņš	126
Augusts Reinbergs (1860–1908)	Jānis Krastiņš	134
Bernhards Bilenšteins (1877–1959)	Jānis Krastiņš	140
Edmunds fon Trompovskis (1851–1918)	Jānis Krastiņš	146
Vilhelms Neimanis (1849–1919)	Jānis Krastiņš	154
Vilhelms Bokslafs (1858–1945)	Jānis Krastiņš	162
Makss Šervinskis (1859–1909) un viņa dzimta	Eižens Upmanis	172
Vācbaltiešu arhitekti Latvijā no 1918. līdz 1939. gadam. Alfrēds Karris (1886–1949), Kurts Betge (1888–1963)	Jānis Lejnieks	182
VĀCU ARHITEKTI MŪSDIENU LATVIJĀ		<hr/> 194
Vācu arhitektu veikums Latvijā 20. un 21. gs. mijā	Jānis Dripe	196
Meinhards fon Gerkāns un <i>Vincents</i> grupa	Jānis Dripe	200
<i>Behnisch Architekten</i>	Jānis Dripe	224
<i>Schaller / Kyncl Architekten</i>	Jānis Dripe	228
<hr/>		
Latvijas Vācu savienība		236
Personu rādītājs		240
Autori		248

INHALT

Grußwort		8
VORWORT		11
Meinhard von Gerkan		
Jānis Dripe		
EINLEITUNG		
Über nationale Minderheiten und Deutsche in Lettland	Aina Balaško	13
Mein Teil der gemeinsamen Geschichte	Ojārs Spārītis	15
DER GEMEINSAME KULTURRAUM VON LETTEN UND DEUTSCHEN		
Lettland und die Deutschen im neunten Jahrhundert ihrer Beziehung	Ojārs Spārītis	19
Tausend Jahre Nachbarschaft: Verbindungen zwischen Lettland und den Deutschen auf dem Gebiet der bildenden Kunst und der Architektur	Jānis Krastiņš	27
DER BEITRAG VON DEUTSCHEN ARCHITEKTEN ZUM KULTURRAUM LETTLANDS BIS ZUM BEGINN DES 19. JAHRHUNDERTS		
Deutsche Architekten und ihr Wirken in Lettland bis zum Beginn des 19. Jahrhunderts	Ojārs Spārītis	41
Die Höfchen von Riga	Pēteris Blūms	51
Jorris Jorisz Frése (?-1602): Die Entstehung der sakralen Baukunst der Renaissance in Kurland und Livland	Ojārs Spārītis	63
Christoph Haberland (1750–1803): Zwischen Modernismus und Avantgarde	Imants Lancmanis	79
DIE WERKE UND TÄTIGKEIT DER DEUTSCHEN ARCHITEKTEN IN LETTLAND IM 19. UND 20. JAHRHUNDERT		
Deutsche Architekten in Lettland im 19. und Anfang des 20. Jahrhunderts	Jānis Krastiņš	93
Johann Daniel Felsko (1813–1902)	Jānis Krastiņš	99
Karl Felsko (1844–1918)	Jānis Krastiņš	105
Reinhold Schmaeling (1840–1917)	Jānis Krastiņš	111
Alexander Schmaeling (1877–1961)	Jānis Krastiņš	121
Heinrich Scheel (1829–1909) und Friedrich Scheffel (1865–1913)	Jānis Krastiņš	127
August Reinberg (1860–1908)	Jānis Krastiņš	135
Bernhard Bielenstein (1877–1959)	Jānis Krastiņš	141
Edmund von Trompowsky (1851–1918)	Jānis Krastiņš	147
Wilhelm Neumann (1849–1919)	Jānis Krastiņš	155
Wilhelm Bockslaff (1858–1945)	Jānis Krastiņš	163
Max Scherwinsky (1859-1909) und seine Familiendynastie	Eižens Upmanis	173
Deutschbaltische Architekten in Lettland von 1918 bis 1939: Alfred Karr (1886-1949) und Kurt Baetge (1888-1963)	Jānis Lejnieks	183
DEUTSCHE ARCHITEKTEN IM HEUTIGEN LETTLAND		
Deutsche Architekten in Lettland um die Jahrhundertwende vom 20. zum 21. Jahrhundert	Jānis Dripe	197
Meinhard von Gerkan und die Vincents-Gruppe	Jānis Dripe	201
Behnisch Architekten	Jānis Dripe	225
Schaller / Kyncl Architekten	Jānis Dripe	229
Verband der Deutschen in Lettland		237
Personenregister		241
Über die Autoren		248

17

39

91

195